

Eere-Voorzitter :
Jérôme VAN COILLIE

Secretariaat :
Torhout-Steenweg, 193

Voorzitter :
Am. DE GROOTE

Nr 15

November 1933

Xe LANDJUWHEELWEDSTRIJD

1933

KONINKLIJKE SCHOUWBURG – OOSTENDE

Achtste Beurtoptreding

Zondag 26 November, te 3 uur stipt

DE BROEDERMIN

ANTWERPEN

BEATRIJS

door Felix RUTTEN

Negende Beurtoptreding

Zondag 10 December te 3 uur stipt

Vereenigde Taal- en Kunstminnaars

DEINZE

De Pestilentie van Katwijk

door Adolf HERCKENRATH

Hotel Piccadilly

Leopoldplaats, Oostende

Eigenaar : E. FENGER

LAATSTE COMFORT

TELEFOON 47

Warm en koud loopend water — Centrale verwarming.

Biljartzaal — Zaal voor vergaderingen en feestmalen - Beste consommaties - Gematigde prijzen.

BIEREN : Dortmunder Union — Walsheim, Export Vandenheuvel en Wielemans.

Koud Buffet — Sandwichs

Aan te bevelen : Choucroute à l'Alsacienne

Lokaal

der "Hendrik Conscience's Vrienden", en der "Vrienden van het Nederlandsch Tooneel",

Alle tooneelvrienden gaan na de vertoening naar

"Piccadilly"

Alb. Blomme en Zoon

Tel. 20

Wijnhandel

Joseph II straat, Oostende

*Depositariissen van de
CHAMPAGNEN :*

Vve Clicquot & Louis Roederer,
Reims

Sarrasson Père & Fils, Epernay

Kressman — Bordeaux

Verscherre & C° — Beaune

ProductenLAVA

Voor alle herstelling van

Daken in zink of beton,
Platforms, Dakgoten,
wakke muren,

gebruikt de
Producten

LAVA

10 jaar waarborg.

Voor alle inlichtingen
gelieve men zich te wenden

10^a Kerkstraat, Oostende

Telefoon 1846

Aan onze abonneuten

De slotvertooning van den landjuweelwedstrijd, te geven door de Hendrik Conscience's zou, volgens de laatste mededeeling van den Heer J. Mennekens, plaats grijpen op Zaterdag 30 December 1933 te 8 uur 's avonds.

Het was niet uitgesloten dat deze vertooning door een Koninklijk bezoek zou vereerd worden.

Wij hebben de eer en het genoegen aan onze abonneuten mee te deelen dat Z. M. Koning Albert heeft willen toestemmen de opvoering van "Schakels" bij te wonen. Op Zijn verzoek zal de vertooning plaats grijpen op **Zaterdag 23^a December 1933** te 8 uur 's avonds.

Na de opvoering zal de uitspraak van de jury worden bekend gemaakt.

Verslag van de jury.

De redactie van het tooneelblad H. Conscience's Vrienden onderzoekt de mogelijkheid het verslag van de jury "in extenso" in het zesde en laatste nummer van het tooneelblad in te lassen.

Onze getrouwe abonneuten en lezers zullen aldus in gelegenheid worden gesteld van dit interessant verslag kennis te nemen.

In het volgende nummer van het tooneelblad zal verschijnen :

- 1) Studie over **Bernard Shaw**
en **Jeanne d'Arc** door Ary Sleeks
- 2) Studie over **H. Heyermans**
en "Schakels" door K. Jonckheere.

Op interview bij Dr Felix Rutten.

Binnendringen bij Anton Van de Velde en August Monet, een uurtje gezellig gaan praten met Gaston Martens en Adolf Herckenrath, den eenvoudigen Cyriel Verschaeve in zijn ruste gaan storen, dat was slechts kinderspel!

Bernard Shaw en J. Fabricius opzoeken, dat hadden we van den beginne af opgegeven... en te trachten den goeden Sophokles nog aan te treffen, daar dacht geen mensch meer aan, zelfs Dr D. Steyns niet, die hem nochtans goed kent.

Maar Felix Rutten vinden, was niet uitgesloten!

Hollandsch Limburg is zoo ver niet, opdat we zoo maar, zonder het doen van eenige moeite, aan onzen vurigen wensch hem te spreken, vaarwel zouden zeggen. We dachten reeds aan de gelegenheid twee vliegen in een klap te slaan en van de kennismaking met Dr F. Rutten gebruik te maken om eens onze Antwerpsche vrienden van den Koninklijken Nederlandschen Schouwburg te Antwerpen te gaan opzoeken, die te Valkenburg in Hollandsch Limburg aan openluchttooneel deden!

Dat plannetje viel nu eens lekkertjes in duigen en eigenlijk door de schuld van Felix Rutten zelf.

Laten we dat eens vlug vertellen.

We vermoedden dat F. Rutten in Hollandsch Limburg woonde, maar zeker wisten we het niet! We schreven een eerste kaartje naar den uitgever van "Beatrijs" en we kregen geen antwoord. We schreven een tweede kaartje naar een bevriend persoon en deze gaf ons den raad het adres te vragen aan den Sekretaris der Vereniging van Nederlandsche Tooneelschrijvers.

Een derde kaartje ging naar den sekretaris en we kregen geen antwoord. Een vierde kaartje naar een ander vriend, die ons de gedachte inblies naar de Vlaamsche Academie te schrijven! Een vijfde kaartje ging naar die Vlaamsche Academie. Heel beleefd werd ons geantwoord dat zij ons niet kon inlichten. Dan kwam August Monet met Gyges' Ring tusschen. We schreven op zijn raad een zesde kaartje naar M. Ubachs te Valkenburg. Maar... we werden kwaad en vóór het antwoord van den vriendelijken Heer Ubachs ons bereiken kon, schreven we een zevende maal — een brief nu — naar **Dr Felix Rutten, Nederland!**

Die brief ging op zoek naar den schrijver van "BEATRIJS" en vond hem te S. Martin b/Löfer Salzburg, Oostenrijk! De vluchteling antwoordde onmiddellijk en ziehier zijn brief, in extenso gepubliceerd, met toelating van den schrijver!

Na zult ge meteen weten wie Dr Rutten is en hoe, door zijn schuld, wij de aangenaamheid van een uitstapje naar zijn geboortestad en naar het mooie Valkenburg moesten derven!

Ziehier :

S. Martin-bet-Löfer (Salzburg)
Oostenrijk.

Zondagmorgen.

Hooggeachte Heer,

Uw schrijven van 15 Augustus j.l. bracht mij een alleraangenaamste verrassing en was mij om meer dan één reden bijzonder welkom.

Ook dacht uw brief, die mij in "Nederland" zocht, er niet heel lang over, om mij in Oostenrijk te bereiken. U hadt mijn adres kunnen vragen aan de Redactie van "De Dietsche Warande" te Antwerpen, waarvan ik een geregeld medewerker ben, of aan den heer Joris Diels van den K. N. S. aldaar, waar mijn "Beatrijs" eveneens gespeeld werd. Dit ware voor U dichter bij huis geweest! Maar natuurlijk, men kan niet alles weten! Intusschen hadt U een goeden inval, toen U't er zoo maar op waagde. U ziet met welk gunstig gevolg.

En nu zou U iets van mijn leven willen weten? Och maar, hoe onbelangrijk is dat alles! Ik zal U niet verzwijgen dat ik grijze haren heb, voor zoover ik al niet kaal ben! Ja ja, ik heb Abraham al gezien, en werd verleden zomer, zelfs vijftig jaar.

Ik ben geboren op 13 Juli 1882 te Sittard in Nederl. Limburg. Dit stadje had toen nog heel veel van een landelijk plaatsje en mijn groote liefde voor de natuur gaat wel daarop terug. En verder is een zekere dosis optimisme, waarover ik me mag verheugen, voor zoover dat al niet kenschetsend is voor

een Limburger, zeker ook mede het gevolg van een gelukkige jeugd, doorgebracht in die mooie streek, in eenvoudige omgeving en blijde huiselijkheid.

Eerst heb ik wijsbegeerte en letteren gestudeerd aan de hoogeschool te Leuven. Onder de professoren waren de flaminganten mijn groote vrienden, maar met eenige anderen kon ik het niet te best vinden. Het gevolg daarvan was dan ook, dat 'k te Luik promoveerde en wel met groote onderscheiding.

Daarna ben 'k de wijde wereld ingetrokken, eigenlijk vooral als dagbladschrijver. Zodoende heb ik de meeste landen van Europa bereisd, vóór het uitbreken van den grooten oorlog; ik leefde van mijn pen.

Aanvankelijk heb 'k toen eenige dichtbundels uitgeven uitgegeven en wel: "Eerste verzen en Avondrood." — Het daarna verschenen "Goede Vrijdag" werd te Brugge geschreven in den winter van '13-14. Ik was toen aan de "Maasbode", verbonden en schreef voor dit Rotterdamsche blad reisbrieven over België. — Zoo verbleef 'k dan den langsten tijd in de Memlin-stad, waarover ik later een uitgebreid prozaboek schreef, dat te Amsterdam verscheen en getiteld is: *Brugge*.

Na mijn eerste bundels gedichten volgden later nog *Sonnetten* en *De verzonken tuin*. Intusschen had ik me, na Augustus 1914, in Nederland gevestigd, waar ik nu ook begon te werken voor het tooneel. In die jaren schreef ik "Eva's droom", een spel in rijmlooze verzen, evenals *Beatrijs*, *Jessonda*, *Hagar*, *De Rabbijn van Selcha* (een collegestuk), *Het Heilig Aanschijn* en meerdere eenakters als *De Dijkbreuk*, *Thanatos*, *Ahasverus*, *Driekoningen*. Een stuk aan het hedendaagsche leven ontleend, *Slachtoffers* geheeten, dat een ziektegeval tot onderwerp had, werd evenals de overige gespeeld, maar niet gedrukt. Er was nogal wat over te doen in de pers en de voorstanders van "het medische onderzoek vóór het huwelijk", beschouwden het als een propagandastuk voor hun streven.

Maar mijn groot succes was *Beatrijs*. Dit werd voor 't eerst te Rotterdam opgevoerd, door het groot ensemble van den Stadschouwburg in October 1918, met de groote tooneelspeelster Alida Tartaud Klein. Deze speelde de Beatrijsrol in het heele land. Later ging het stuk ook te Antwerpen en de Antwerpenaars kwamen het drie jaar geleden weer spelen in Zuid-Limburg, in het openluchttheater te Valkenburg. Willem Landré zette het grootste gedeelte van den tekst op muziek en zijn opera werd o. a. te Parijs opgevoerd. Alles saamgenomen werd *Beatrijs* bij de 200 keeren opgevoerd. Ook hadden dilettanten zich aan de voorstelling daarvan gewaagd.

Na den oorlog woonde ik tien jaar in mijn geboortestad bij de Maas, vanwaar ik iederen dag op de Belgische Kempen keek. Daarna heb ik mijn geliefd Zuid-Limburg voor goed verlaten en leidde sedert weer een zwervend leven als voorheen. Ik bezocht weer allerlei landen en streken: Noorwegen, Zweden, Beieren, De Balkan, Griekenland, Palestina, Italië en Sicilië, Polen. — Maar het liefst ben ik in Oostenrijk, in het groene Alpenland met zijn wouden en meren en zijn eenvoudige, vriendelijke, goedmoedige bevolking, die mij in zoo menig opzicht herinnert aan mijn geboortestreek.

Ik schreef nog eenige prozaboeken, o. a. over Spanje, Polen; een boek over Yoegoslavië ligt persklaar. Waar ik nu nog aan bezig ben, zal ik maar niet vertellen. 's Winters ga 'k telkens gedurende eenige maanden naar Nederland terug om er lezingen te houden. Voor het volgende seizoen heb 'k o. a. op mijn programma een voordracht over "Het Heilig jaar te Rome", en "Het lied te Jerusalem", (Een blik over de geschiedenis der Heilige stad heen).

Tegen 15^e October ga 'k van hier weg en terug naar Holland: daár is mijn adres dan blijvend: Huize Maasloo — S. Urbanusweg — Venlo.

Ik sluit hierbij met vriendelijke groeten. Geheel de uwe.

(get.) Felix RUTTEN.

Beatrijs

Onze middelnederlandsche letterkunde (XIIe en XIIIe eeuwen) bezit een aantal zeer mooie geestelijke verhalen, die de romantische gebeurtenissen weergeven voorkomende in menig heiligenleven uit onze gewesten.

Laten we vluchtig opnoemen: *De legende van Sint-Servaas* door Hendrik van Veldeke; *Van den Levene ons Heeren*; *Van Sinte Caterina*; *Van Sinte Eustaesse*; *Van Sinte Marie Egyptiale en de Sinte Sozimas*, enz.

Het mooist van al die heiligenlevens blijkt te zijn: *Het leven van Sinte Lutgart*.

Onze katholieke voorouders hielden steeds Gods Heiligen in groote eere, maar boven hen allen vereerden zij de Moeder Maria, als het volmaakste meesterstuk van Gods Goedheid en Liefde!

Maria vereeren was haar zoon verheerlijken! Hulpe vragen aan Maria was de beste voorspraak bij God. Zoo moet het ons dan ook niet verwonderen dat 36 Maria-mirakelen door Jakob van Maerlant opgenomen werden in zijn *Spiegel Historiael*, alle verhalen waaruit Maria's onuitputtelijke barmhartigheid straalt.

Enkele dier Maria legenden zijn ook in de letterkunde beroemd.

Maar de schoonste, de zuiverste, die een eenig juweeltje is in onze middelnederlandsche literatuur is "Beatrijs", waarschijnlijk verteld door *Diederik van Assenede*.

Ziehier de legende:

In een klooster leefde de vrome en deugdzaam zuster Beatrijs, als kosteres! Ze was zoo mooi dat de dichter van haar zegt: "Men vindt ghene noch heden, die haer gelijct, van zeden ende van ghedane ..."

Maar het liefdeverlangen ontvlamde ook in haar hart. Hoe ze ook bad tot God, opdat ze niet zou bezwijken, kon ze toch niet weerstaan. Ze moest een ander leven lijden.

Ze roept den jongeling dien ze sedert haar kinderjaren lief heeft.

Hij komt en de twee gelieven zien malkaar door een tralievenster van het konvent. Ze besluiten tot de vlucht.

De jonker koopt mooie kleren en juweelen en na zeven nachten wacht hij de non op, onder den eglan-

tier in den boomgaard van het klooster.

Voor de laatste maal luidt de kosteres de metten, en vooraleer te vluchten knielt ze nog vóór het Mariabeeld en bidt. Dan legt ze de sleutels der sakristij, haar kuif- en habijt op het altaar der Lieve Vrouw en in haar boetekleed gaat ze naar den jongeling.

Zeven jaar leefden ze samen en wonnen twee kinderen, maar dan waren de rijkdommen verteerd en de man ging heen.

Dan moest Beatrijs geld winnen om haar kinders te voeden en daar zij niet spinnen kon moet zij : " *Gaen buten der stat op 't felt ende winnen met haren lichame ghelt ...*

Zeven jaar leefde zij in zonde, maar zij las iederen dag de zeven getijden voor onze Lieve Vrouw, opdat zij uit zonde zou ontheven worden. Eindelijk wordt haar berouw zoo groot dat zij liever sterven zou dan nog in zonde voort te leven. Haar valt de gratie ten deel. Ze komt in de nabijheid van het klooster en wordt met haar twee kinderen opgenomen in het huis van een weduwe. Deze is verontwaardigd als Beatrijs haar vraagt of het waar is dat de kosteres veertien jaar geleden het klooster heeft ontvlucht om in zonde te leven. Ze verneemt dat Beatrijs nooit het klooster verlaten heeft en er om haar vroomheid en deugdzaamheid zoo vereerd wordt.

Beatrijs brengt den nacht door met bidden ; een stem zegt haar naar het klooster terug te keeren daar zij de genade van Maria gevonden heeft. Maar de zondares is bang nogmaals de stem des duivels te hooren en in zijn listen gevangen te worden. De tweeden en ook den derden nacht hoort ze de stem en ze gaat naar het klooster terug. Ze vindt er alles zooals vroeger. Ze luidt weer de metten en de zusters komen naar de kapel zonder iets te vermoeden van hetgeen gebeurde.

De kinderen van Beatrijs worden door de weduwe bij de abdes gebracht en opgevoed door de kloosterzusters. Op zekeren dag kwam een abt het konvent bezoeken ; Beatrijs had een visioen waardoor het haar duidelijk werd dat ze haar zonden moest biechten ! Ze deed het en kreeg vergiffenis. Het wonder dat Maria had volbracht met veertien jaar lang Beatrijs' plaats in te nemen werd luide verkond, zonder dat iemand ooit vernam wie de begenadigde zondares was. Haar kinderen werden tot kloosterlingen opgebracht.

xxx

Toen de kunstenaar de wondermooie sproke van Beatrijs schreef was zijn doel klaarblijkelijk de kracht van Maria toonen, tot wie de menschen bidden moeten opdat Zij onze voorspraak zou wezen bij God.

Felix Rutten is niet de eenige dichter, die zich door de middeleeuwsche Beatrijs-sproke bezielen liet. Vóór hem en na hem werden anderen door den mooien eenvoud ervan bekoord.

Het handschrift der oorspronkelijke legende berust in de Koninklijke Bibliotheek van den Haag en dagteekent van 1374.

Ze werd in het moderne Nederlandsch overgezet door Alberdingh-Thym, Nolet, Honigh, Gondry en misschien nog door anderen. Zij werd vertaald in 't Fransch, in het Engelsch, in het Hoogduitsch.

De Nederlandsche dichter P. C. Boutens gaf er een literaire bewerking van ; de Fransch-Belgische schrijver Maurice Maeterlinck schonk ons ook een " *miracle en trois actes : Sœur Beatrice* .. dat in 1910 te New-York vertoond werd.

In Vlaanderen leverde Herman Van Overbeke een tooneelwerk : " *Beatrijs* .. dat tijdens den oorlog te Gent werd gespeeld, en Herman Teirlinck putte in hetzelfde onderwerp om " *Ik Dien* .. te ontwerpen.

Al de dichters en bewerkers hielden er natuurlijk een eigen interpretatie op na en waar P. C. Boutens over het wereldsch leven van Beatrijs niet rept, daar geeft H. Teirlinck aan de voorstelling ervan een uitbreiding, die een gansch bedrijf vult en in een reeks tafereelen wordt voorgesteld.

Het zou ons te ver leiden moesten we van al die verschillende bewerkingen een bespreking geven ; we bekennen overigens in allen ootmoed, dat we ze niet alle hebben gelezen en bestudeerd.

Het weze alleen vermeld dat volgens de critici die we raadpleegden, geen enkel dichter of bewerkker de eenvoudige maar volmaakte en ontroerende schoonheid bereikte van het " *suverlike* .. meesterwerk door den middeleeuwschen dichter geschapen.

De moderne katholieke dichters kunnen het religieuse voelen van den middeleeuwer niet benaderen, omdat hun geloof niet zoo onbewust, niet zoo intuïtief is. Hun geloof berust meer op beredeneering en op studie.

De ongelovige dichter staat nog veel verder van den middeleeuwer, en moet zich losscheuren uit eigen gevoelsleven om alleen door zijn verbeelding in de mystieke sfeer te dringen. Hij stelt zich meer op een plan van algemeene menschelijkheid, brengt het leven van Beatrijs naar voren en duwt het mirakel op den achtergrond en zoo wordt zijn werk, dat op zich zelf mooi kan zijn, toch een verkeerde adaptatie van het oorspronkelijke.

Maurice Maeterlinck laat zijn " *Sœur Beatrice* .. aan het einde van zijn drama zeggen. " *Je me suis dit souvent quand j'étais malheureuse, que si Dieu savait tout, il ne punirait pas ...*

Deze woorden volstaan om den afstand te schatten die den modernen ongelovigen schrijver scheidt van den middeleeuwschen dichter.

De bewerking van den Noord-Nederlander P. C. Boutens wordt, in al haren eenvoud, bijna algemeen als de gelukkigste aanzien.

Aan een tooneelschrijver worden andere eischen gesteld dan aan den dichter en daarom is het werk van Dr Felix Rutten niet te vergelijken bij het gedicht van Boutens.

De dramtist moet een handeling *voorstellen* en door de handeling, veel meer nog dan door woordkunst, kunnen boeien.

Rutten volgde zoo getrouw mogelijk de handeling van de oude legende, maar was verplicht, ter wille van de duidelijkheid der voorstelling, in zijn verbeelding te gaan putten. Daar vond hij dan ook zijn tweede bedrijf, dat ons de aanschouwelijke voorstelling van de ontrouw des jongelings geeft. Hij wijkt dus af van het oorspronkelijke, vermits de minnaar volgens de legende vlucht omdat gebrek voor de deur staat.

Voor uwe

PELSEN

wendt U ter trouwe tot het gekende HUIS

J. Vanden Bossche

opvolger van Coppyn-Vandepierre
Witte Nonnenstraat, 40 Oostende

Ge vindt er de grootste keus

Mantels • Pelsen • Vellen

AGENTSCHAP

Comptoir Immobilier

21, ROGIERLAAN, 21, OOSTENDE

*Verkoop Verhuren Overnamen
Alle verzekeringen.*

Specialiteit :
Discrete verkoop van Huizen
in stad.

Aan Tooneelliefhebbers

die in groep vertooningen van
den Landjuweelwedstrijd bijwo-
nen, zal een vermindering op de
prijzen der plaatsen worden toege-
staan.

*Zeer
belangrijk.*

MINERVA MOTORS

Agentschap voor Oostende en omliggende

66, Thouroutsche Steenweg, 66 **C. WYBO**

Meer aan het zuiver menselijk element dan wel aan het Maria wonder heeft de schrijver zijn vier tafereelen ontleend, en men voelt bij de lezing van Rutten's nochtans zoo mooi tooneelwerk, dat een modern psycholoog het geval van Beatrijs heeft bekeken.

Dit stellen we vooral vast in het waarlijk mooie monoloog van Beatrijs, bij den aanvang van het eerste tafereel, wanneer zij haar eigen geval beredeneert. In den strijd tusschen wil en gevoel haalt het laatste, zooals het gewoonlijk bij menschen geschiedt, de bovenhand. Maar de vroomheid van het beeld is daardoor zwakker.

Dit weze hier niet als kritiek bedoeld, maar eens te meer om te doen uitschijnen hoe moeilijk het was, zelfs voor Dr Felix Rutten, den geest van de oorspronkelijke Beatrijssproke weer te geven!

Met steeds groeiende aandacht hebben we "Beatrijs", gelezen en herlezen, bewondering voelende voor het mooie dichterstalent van den schrijver, en we zijn er van overtuigd dat een goeie vertolking van Dr Felix Rutten's werk ook de getrouwen van den Landjuweelwedstrijd zal bekoren.

**UW
KOFFIE**

zal alleen lekker van smaak zijn, wanneer deze bereid is met **BUISMAN'S AROMA**. Indien U graag een heertijke tas koffie drinkt, gebruik dan **BUISMAN'S AROMA**, het product dat zeer voordeelig de chicorei vervangt.

B

BUISMAN'S
AROMA

verfijnt de koffie

De doos van 1/8 kg. met den kleine maat-lepel kost slechts 3 fr. 25 en vervangt 1 kg. chicorei. In alle goede specerijwinkels.

Kosteloze staaltjes: **Buisman's Aroma**
34, Huurt-Hamoirloot, Brussel

Adolf Herckenrath

'k Hoor uit de verte als in een kinkhoorn zingen de stem des tijds die van mijn jeugd verhaalt. Ik aëm den geur van oude herinneringen als last-ontloken bloemen, kleur-vervaald. Zoo zingt Adolf Herckenrath in zijn onlangs verschenen verzenbundel "Licht en Schaduw ..."

En verder :

Nu komen ze alle zachtken aan, de goede herinneringen, lijk schaapjes die ten stalle gaan, door d'avond-schemeringen.

Die "oude...", die "goede herinneringen..." van den dichter, ze zijn ook, voor een deel, de mijne.... Want Adolf Herckenrath, mijn schoolkameraad, is nu, evenals ik zelf, aangeland, in hetgeen Dante de "mezzo del camin della nostra vita", noemt... Dat is de tijd waar men zich op den levensweg eenigszins schoorvoetend en met een vaag angstgevoel voortbeweegt, en lust voelt achter zich te kijken, en wat te rusten en reeds denkt aan vroeger tijden...

Adolf Herckenrath! Die naam, die in de Vlaamsche letterkunde een goeden klank heeft, roept in mijn geheugen beelden op uit reeds lang vervlogen jaren. Ik zie hem weer zooals hij toen was, toen wij beiden schooljongens waren, leerlingen aan het Atheneum te Gent, onze geboortestad, en toekomstige philologen. Adolf had blauwe droomersoogen, en een flinken blonden krullekop. Wij hadden beiden artistieke bevliegingen; Adolf dweepte met literatuur, vooral met poëzie, ikzelf voelde meer voor plastieke kunst. Samen met Karel Vande Woestijne, die een paar jaren ouder was dan wij, met Jozué De Decker, Hector Balieus, vergaderden wij gedurende den speeltijd in een hoekje van den ruimen "koer", van 't Atheneum, en discuteerden met passie over literatuur, kunst, en Vlaamsche beweging. Vlaanderen beleefde toen zijn Sturm-und Drang periode. Overal waren de geesten der jongeren aan 't gisten. "Neerdalende..." zegt Prosper Van Langendonck, "uit den ivoren toren hunner verbeelding, bekommerden de schrijvers zich om de groote vraagstukken die de aandacht der volkeren boeiden, en zoo ontstonden de artikelen over Vlaamsche beweging en over sociale toestanden, die vooral voorkwamen in de jaargangen der tweede reeks van "Van nu en straks..."

Ik zal niet beweren dat wij, jongens van amper zestien jaar, van toen af reeds de volle draagwijdte beseften van die wedergeboorte. Doch instinctief rangschikten wij ons, met gansch de geestdrift van onzen leeftijd, aan de zijde der mannen van "Van nu en straks...". Weldra zou Karel Vande Woestijne hun rangen komen versterken.

Na voleinding onzer middelbare studiën, trokken wij naar de Universiteit, Adolf en ik, om er philologie te gaan studeeren. De "Heremans zonen", en de lectuur van "Ernest Staes", en van de almanakken van "t Zal wel Gaan", hadden ons sedert lang voorbestemd om goede 't Zal wel Ganers te worden. Van den eersten dag waren we lid van den befaamden studentenkring, waar we dadelijk volop genoten van het prettige studentikoze leven. Ad. Herckenrath, die nu in de wandeling kortweg Dolf werd genoemd, was reeds lyricus, maar tevens een levenslustige knaap. Na eenigen tijd ontloopte hij zich tot een... heldendichter. In een oogeblik van ontstuijme inspiratie componeerde hij het epos van "d'Heirnisse", (een welbekende volkswijk te Gent), dat hij onder uitbundig succes samen met zijn vriend Maurice R. ten gehore bracht op vele ton- en andere zittingen van 't Zal... Ik geloof wel dat nu nog, na zoo veel jaren, dat epos, in 't Zal, klassiek is gebleven.

Zeldzaam voorbeeld van studenten-perenniteit!

De zittingen van 't Zal waren, in dien tijd, wel bijzonder interessant (ik beweer natuurlijk niet dat

ze 't nu minder zijn... maar zijn ze nog zoo gemoe- delijk als toen?). Wanneer zal eens een historicus of essayist de dankbare taak op zich nemen een ge- schiedenis te schrijven van 't Zal wel Gaan en van zijn rol in de Vlaamsche studenten-en litteraire beweging?

Doch terzake.

Na de Universiteit gingen onze wegen uiteen. Dolf zei vaarwel aan de philologie, tenminste aan de beoefening ervan, en werd boekhandelaar, eerst in de Koestraat te Gent (rechtover Julius Vuylsteke, ook boekhandelaar en tevens een vooraanstaande figuur in de Vlaamsche wereld van dien tijd), later, en nu nog, in de Veldstraat, als opvolger van den welbekenden boekhandelaar Ad. Hoste, die zelf, als uitgever en als liberale vlamming, geen onbelang- rijke rol heeft gespeeld.

Adolf Herckenrath ging nu van lieverlede op zijn beurt een plaats innemen in de rangen van de Vlaam- sche letterkundigen van zijn tijd. In de geschiedenis onzer literatuur vindt men zijn naam vermeld nevens die van R. De Cneudt, Lambrecht Lam- brechts, F. Toussaint, H. De Marez, Raf. Verhulst, Hub. Melis, W. Gyssels, Ary Delen, O. K. De Lay. Van zijn hand verscheen een bundel verzen: " Stille Festijnen ...", die de aandacht van het letterlievend publiek op den jongen dichter vestigde, en door de kritiek gunstig werd onthaald.

In 1904 verscheen " Vlaamsche Oogst ...", Proza en Poëzie van hedendaagsche Zuid-Nederlandsche schrijvers, bijeengebracht door Ad. Herckenrath (Amsterdam, S. L. Van Looy), met een voorwoord en een historische inleiding van niemand minder dan August Vermeylen en Prosper Van Langendonck. Deze merkwaardige bloemlezing heeft tot op dezen dag weinig of niets van haar historische en letter- kundige beteekenis verloren.

Adolf Herckenrath bezorgde verder den tweeden druk van Albrecht Rodenbach's " Gudrun ...", naar het handschrift van den dichter. Hij schreef kritische studies, o. a. over Marie Metz-Koning en Top Naeff, en was medewerker aan het " Tijdschrift van het Willemsfonds ...", waar men van zijn hand enkele proeven van dramatische letterkunde kan vinden.

Adolf Herckenrath, die sedert lang een levendige belangstelling gevoelt voor tooneel, is leeraar in de phonetiek aan de Gentsche Tooneelschool. Voor de leerlingen dezer uitstekende instelling, die aan ons Vlaamsch tooneel groote diensten bewijst, schreef hij een Nederlandsch bewerking van " L'en- trée triomphale des sept péchés capitaux ...", (De blijde Intrede der zeven Hoofdzonden), van J. Vande Velde. Op aandringen van den heer Luc. Vande Putte, eveneens leeraar aan de Tooneelschool, heeft Adolf Herckenrath onlangs, naar den historischen roman van Aernout Drost: " De Pestilentie van Katwijk ...", een tooneelwerk vervaardigd dat, onder denzelfden titel, nu door de Vereenigde Taal- en kunstminnaars van Deinze in het Landjuweel zal worden opgevoerd. A. Herckenrath heeft het inzicht ook het beroemde Oud-Vlaamsche " Lied van Heer Halewijn ...", voor het tooneel te bewerken.

Aan de lyrische poëzie is Ad. Herckenrath intus- schen voortdurend trouw gebleven, al heeft hij,

evenmin als een Firmin Van Hecke of een August Vanhoutte, haast of aandrang gevoeld om het publiek tot vertrouweling te nemen. Dertig jaar na zijn " Stille Festijnen ...", verraste hij, in 1932, zijn vrienden met een tweeden bundel verzen: " Van Licht en Schaduw ...", (Brussel, L. J. Krijn).

Een derde bundel ligt gereed...

xxx

Over dat alles, en over nog veel andere dingen, hebben we heel gezellig gepraat, dien Donderdag namiddag, Adolf Herckenrath, mijn kameraad, en ik zelf. Het zal voor ons, opstellers van 't orgaan der " H. Conscience's Vrienden ...", niet de minst aangename herinnering blijven aan dit tiende Land- juweel, dat het ons gegeven was, onder het voor de handliggend voorwendsel van " interview ...", in intieme betrekking te komen met enkele onzer beste Vlaamsche auteurs.

Adolf HERCKENRATH

Mijn oude vriend Dolf ontving ons op hartelijke wijze, met dien kordaten eenvoud die de Artevelde's kinderen over 't algemeen kenmerkt. In zijn sierlijke studio, met verfijnden smaak geschikt voor streeling van het oog en van den geest, — oasis boven en buiten het woelig rumoer van de Veldstraat — werd door de allervriendelijkste vrouw des huizes de thee- en koffietafel gezet. Waarna, te midden van den geurigen walm der sigaren, onze gastheer ons menigvuldige en interessante bijzonderheden ver- telde over zijn letterkundigen arbeid, en in 't bijzon- der over zijn " Pestilentie van Katwijk ...". De merk- waardige historische roman van Aernout Drost, Potgieter's tijdgenoot en vriend (waarvan onlangs een herdruk verscheen in de Nederlandsche Biblio-

theek) had de aandacht getrokken van Luc. Vande Putte : deze drong bij zijn collega Herckenrath aan opdat hij deze pakkende episode uit de Nederlandse geschiedenis voor het tooneel zou bewerken. Adolf Herckenrath, dadelijk voor dit voorstel gewonnen, zette zich met opgewektheid aan den arbeid, en in enkele weken was het stuk gekomponneerd. De schrijver spreekt met warmte over dit zijn jongste werk. Voor den tekst der liederen die in " De Pestilentie van Katwijk „ voorkomen, bijzonder voor het Mouringh-lied, schreef de gekende Gentsche toondichter Oscar Roels een muzikale begeleiding die op degenen die haar hebben gehoord een diepen indruk heeft gemaakt.

De Pestilentie van Katwijk

De personages van dit " fantastisch spel in 3 bedrijven „ zijn de volgende : Orbert Harmensz, warmoezenier (50 jaar), Hechtje, zijn vrouw (25 jaar), Aelbrecht's Jansz (25 jaar), Harmen de Doodt, Aelbrecht's oom (70 jaar), Entje Moer, de heks (70 jaar), Symen Quist, haar zoon, schoenmaker (40 jaar), Els Kas, visschersvrouw (48 jaar), Anthonis, Aelbrecht's vriend (30 jaar), Dé Dood, De Pestilentie, Meeuwis, de waard, verder kerkzangers, boeren, visschers, grafkelders, sirenen, stemmen.

We zijn te Katwijk, in Nederland, in de eerste helft van de 17de eeuw. Een der vreeselijkste plagen die het mensdom ooit hebben geteisterd, " la peste, puisqu'il faut l'appeler par son nom „ richt vreeselijke verwoesting aan. Orbert, een baatlijk mensch, verwijt aan Hechtje, zijn jonge vrouw, wier moeder juist aan de pest bezweek, " de pestilentie te benaadden „ Els Kas, valt hem te lijf, want door Orbert's schuld, zegt ze, verhuurde haar zoon zich als landknecht. — In een taveerne zijn visschers en boeren vereenigd : zij praten, drinken en dobbelen. Een vroolijke kerel zingt het lied van Mouringh. Aelbrecht Jansz, die nog immer Hechtje lief heeft, komt binnen, verneemt met smart dat zij met Orbert gehuwd is, en gaat weer weg. Orbert komt nu ook binnen, en dobbelt met Harmen, die alles verliest. — Kort nadien, op straat, wordt Orbert door Harmen en Symen aangevallen, doch gered door Aelbrecht. Deze komt met zijn vriend Anthonis langs Hechtje's woning, waar nu ook de meid door de plaag is aangegetast. Weldra komen de Dood en de Pestilentie op, en vieren hun heerschappij.

In het tweede bedrijf hoort Aelbrecht van Els Kas dat Orbert zijn vrouw verlaten heeft : hij bezoekt haar in haar woning. Doch ondanks zijn smeekend aandringen weigert zij hem te volgen. Entje Moer komt hen vervoegen, en vertelt hoe zij de minnares werd van Harmen de Doodt. Zij brengt aan Hechtje een remedie tegen de pestilentie, — Op 't strand noodt Lammert de omstanders tot penitentie. — Els Kas wordt nu ook door de ziekte aangegetast : in haar ijlkoorts hoort zij den zang der Sirenen...

Het derde bedrijf speelt eerst ten huize van Entje Moer. Orbert komt haar kruiden vragen om zich te behoeden tegen de pestilentie, doch loopt verschrikt weg uit de heksenwoning. De Pest, door Entje Moer geroepen, verschijnt. In zijn kluis aan den Deyl wordt Orbert vervoegd door Harmen, die hem een drankje brengt, in ruil voor een verzoek om Symen's gunst. — Weldra verschijnen Symen, zingend, te midden der visschers, en, daarna, Harmen, die triom-

feert over Orbert's dood. — Drie grafdelvers, 's nachts, op het kerkhof, komen Hechtje begraven. Entje Moer verschijnt, en opent de kist om Hechtje's ring te bemachtigen. Zij wordt verjaagd door Aelbrecht. Terwijl deze op het geschonden graf nederknielt, verrijst de Dood, en besluit met de woorden : " De Pest heeft t' allenkant haar zaad gesmeten : Mijn oogst is groot. Wie kan mijn rijkdom meten !

" Van Licht en Schaduw "

Adolf Herckenrath is een dichter bij God's genade. Hij drinkt zich dronken aan zon en licht :

Ik heb het licht der zon geplukt,
En in mijn hart geleid ;
Toen heb ik steeds mijn leed verdrukt,
en van geluk geschreid...

Verder :

Mij is geluk dat niemand hoort noch noemt,
wanneer de luchtzee stormt of zonnemond
over de wereld rood de boomen zoent :
dan bloeit een witte wonne in harte-grond.

En :

...Gij hebt de vensters van uw wezen
ter vlakke waar de zonne viel,
gedraaid als voor een zieken-bed.

Het volgende, fraaie gedicht, is eenvoudig en zuiver van gevoel als een vers van Verlaine :

De zon heeft uitgezegend ;
Verrompeld ligt de vert....
De zon heeft uitgezegend,
het regent in mijn hert.

Het zijpelt door de mazen
Van mijne moedeloosheid.
Verloren uren razen
waardoor ik troostloos schrijd.

Ik heb mijn vreugde-vuren
met eigen hand gedooft,
en zit er in te turen
met oogen, straal-berooft.

De zon heeft uitgezegend ;
verrompeld ligt de vert....
De zon heeft uitgezegend,
het regent in mijn hert.

Als de zon weg is, brengt de nacht ons rust :

Laat ons wêer ter ruste gaan
en bergen onze zorgen ;
heden weren treurnis-doên,
en denken aan geen morgen,
Rusten onder donkre spreij,
vergeten wat ons griefde ;
droomen van geen woordgeveij,
maar van wat zon en liefde.

Zijn, als kindren van den nacht,
verholen in zijn armen ;
luistren naar de stem van ons gedacht,
en ons geluk verwarmen.

En elders :

Hoe voel ik me in uw schoot bevrijd,
o Nacht, die mijne wonden heelt
en laafnis voor mijn zonden zijt.

Den dichter Adolf Herckenrath is een plaats voorbehouden onder onze teêrste elegiëndichters.

D. S.

De Baas in Huis

De inrichters van de vertooningen, gegeven door het gezelschap van den K. N. S. uit Antwerpen hebben gedacht wel te handelen, met aan hun talrijke abonnees spektakels te geven, die een zoo groot mogelijk verscheidenheid aanbieden.

Na het schoone maar zware "Hamlet", dat door Ch. Gilhuys en zijn medespelers op zoo heerlijke wijze werd vertolkt, mag er, ter voldoening van eenieder, misschien wel een stuk worden vertoond, dat minder geestesinspanning vergt, eens hartelijk lachen doet en aan de Antwerpsche spelers toelaat van hun veelzijdig talent eens te meer het bewijs te leveren.

Willem Benoy gaf ons eerst in "Konto X", daarna in "De Idioot", en eindelijk in "De Koopman van Venetië", een klein staaltje van zijn kunsten! In "De Baas in Huis", heeft de Willem weer eens een rol gevonden die hij, als ware ze voor hem geschreven, op meesterlijke wijze vertolkt.

We zullen niet overdrijven als we een waren triomf voorspellen!

Willem Benoy is één van de spelers, die steeds gewetensvol werk leveren en aan alle vertolkingen iets persoonlijks weten te geven; maar wanneer ze een rol te pakken krijgen, die in hun temperament valt of hun bijzonder aantrekt, dan kunnen ze die opvoeren tot iets geniaals, waarmee ze de grootsten evenaren.

Te Antwerpen, te Brussel, te Gent groeiden de opvoeringen van "De Baas in Huis", met Willem Benoy, tot een grooten bijval bij een opgetogen publiek. Daarom was het noodig dat de Vrienden van het Nederlandsch Tooneel ook het Oostendsch publiek in de gelegenheid stelden den meesterlijken Benoy in zijn pantoffelhelsrol te bewonderen.

We willen hier den korten inhoud van het stuk niet geven, dan ware het nieuws er wederom af; laten we alleen maar vertellen dat Cyrus Bumpsted (alias W. Benoy) een pantoffelheld is van de ergste soort, die door zijn vrouw steeds wordt getergd met de schaduw van een man, die haar heeft lief gehad, nooit meer gezien heeft maar dien ze ophemelt tot een voorbeeld van alle mogelijke menschelijke deugden. Daarin ligt dan ook het psychologisch verschijnsel waarop een deel van de intrigue is gebouwd.

Is ze niet waarachtig waar, deze geschiedenis van den onderworpen man, die maar voortdurend herinnerd wordt aan de mooie huwelijkskansen door zijn vrouw om zijnentwille verkeken?

Zonder kwaad te vertellen van de vriendelijke dames, die ons de eer aandoen dit klein artikel te lezen en zonder de trouwe echtgenooten tegen hun liefhebbende gade in 't harnas te willen jagen (ruzie stoken in een huisgezin, dat doen we toch nooit) mogen we toch wel zeggen dat de vrouwen vooral de eigenschappen en deugden waardeeren van den man, dien ze niet hebben, terwijl ze heel dikwijls zoo weinig goeds herkennen in hun eigen heer en meester (voor zooveel er hier van "heer en meester", spraak kan zijn).

Och! Kijk me niet zoo boos, vriendelijke dame! Kom Willem Benoy toejuichen op 5 December en zeg me dan naderhand of in een huisgezin de man of de vrouw de broek moet dragen!

M.

Breuklijders,

De beste breukbanden op maat worden vervaardigd in de firma

+ Au Para +

G. Madelein-Buys

Gebreveteerde Breukmeester

Witte Nonnenstraat, 27

Oostende

N. B. — Koopt nooit breukbanden, die op voorhand vervaardigd zijn, want deze verergeren de breuken.

OPGELET! OPGELET!

Nog altijd zijn

de Kleerwinkels

met

Paard en Jockey

bekend om hun fijne stoffen,
snit en prijzen.

Hoek Christina- en
Wittenonnenstraat

61, Alfons Pieterslaan, 61
Oostende

LET WEL OP!

Paard en Jockey

VOOR UWE

**GEVELSTEENEN
BOUWSTOFFEN
BOUWWAREN**

WENDT U TOT

Inr. **ROORYCK** Geb. N. V.

Sloepenstraat (T. 2138)
Prinsenlaan, 15 (T. 2013)

Alleenverkoopers van :

Gevelsteenenfabriek "Ryckevorsel,"
Vandenheuvel's Steenf. te Ryen
Kleiwarenfabriek "Tiglia,"
Isoleerende Platen "Tentest,"
Tegelfabriek van Roucourt

250.000 gladde en bezande gevelsteenen
in alle formaten en kleuren in magazijn.
Grootste keus, laagste prijs. - Fabriek van
porphyrite dallen 30x30. - Alle andere
bouwmaterialen in magazijn aan laagste
prijzen.

Huismoeders!

Voor al uw

KOLEN

*Inlandsche
Engelsche
Duitsche*

moogt gij U in volle vertrouwen wenden tot

HET HUIS

van **EMMERIK**

Hendrik Serruyslaan, Oostende
Tel. 503

Verzorgde waar! — Spoedige bediening!

Kent gij de

FIJNE BIEREN

**Bock, Foncée, Golden
Lager Dark Lager**

van de

BROUWERIJ CALDER

Frans Musinstraat, Oostende

Proeft ze!

Proeft ze!

Het Laatste Nieuws

meest verspreid en best
ingelicht Vlaamsch
dagblad met dagelijks
een kosteloos bijvoegsel

Ons Sportblad

Bureel en Redactie :

105-107, Em. Jacquainlaan
Brussel

**Aller oogen
zijn gericht
op**

**KWATTA'S
MANŒUVRE
CHOCOLADE**

Voor uwe sportartikelen, footballen,
enz., wend u tot

L. Deweert-De Roo

3, Steenweg op Thourout
(bij Leopold I Plaats) Oostende

Rijwielen "Uilenspiegel", "Spirit",
"Raleigh",

Groote keus van Kinderrijtuigen

Vermindering van Lasten

Steunt de Belgische Nijverheid

Haar producten zijn beterkoop en nochtans
zoo goed als de buitenlandsche.

KOOPT STEEDS

PALMEX : Huishoudzeep met palmolie ver-
vaardigd. 5 stukken voor 4 frank.

PALMOR : Voor zwaren wasch (met een
premie van 50 gr. SAFI) 1,20 fr. het pak.

SAFI : Bleekt zonder zon (met een premie
van 50 gr. PALMOR). 2,50 fr. het pak.

DELCA : Schijfjes voor fijnen wasch (met
model van breiwerk) 1,75 fr. het pak.

Belgische N. V. Palmafina

Werkhuizen :

Ertvelde (Gent)

Bureelen :

11, Handelsstraat, Brussel

Fr. WOUTERS

13, Capucienenstraat
Oostende

Aannemer van Glaswerken

Leveren van Glas,
Spiegelglas
Marbrite, Mastiek
Verzilverde spiegels
Luchtgevers
Vitreaux, Dallen

op geheel de kust.

Tel. 208